

Heimdallafton tisdagen 16 juni

Det dominerande slutintrycket av förra tisdagens sammankomst om "Den havererade svenska elområdesmodellen" var att det är orättfärdigt att vi i södra Sverige skall betala höga tyska priser för billig svensk el, alldeles särskilt som de mycket stora överskotten inte används som föreskrivet utan hamnar i statens skattekuvert och på Svenska Kraftnätets rymliga bankbok.

Ingen kunde heller förklara varför de tyska elpriserna skall påverka elområde 4 men elområde 4:s priser inte efter ny gränspassage skall fullt ut påverka priserna i elområde 3, osv. Eller vad det egentligen föreligger för kapacitetsbrist från norr till söder, när el uppenbarligen rätt obehindrat kan vidarebefordras till Tyskland med god förtjänst.

Att hela elmarknaden med monopol och egendomliga prisregleringar och skatter (inklusive skatt på skatter) tillkommit utan samlad planering av förtänksam och opartisk expertis eller inblandning av erfarna politiker, som begrep vad det handlade om, det fick auditoriet klart besked om genom Anne-Marie Pålssons inledande pedagogiska och klargörande anförande. Gång på gång sågs åhörare ruska på huvudet under lyssnande till en såvitt man kunde förstå rättfram och saklig framställning.

På uppdrag förde minst sagt områdeserfarne medlemmen och förre Sydkraft-vice VD:n Leif Josefsson anteckningar om anförandet och frågestunden. De följer här.

Mötet började denna gång i föreläsningssalen för att Anne-Marie Pålsson skulle hinna med sista färjan till Ven. Frank Orton hälsade välkommen med förhoppningen att kvällens möte skulle leda till idéer för hur motståndet mot den gällande orättfärdiga elområdesmodellen skulle organiseras.

Som traditionellt i Heimdall inledde Anne-Marie Pålsson med att presentera sig själv. Hon började studera teknisk fysik vid på Lunds tekniska högskola men växlade över till att läsa nationalekonomi på universitetet och doktorerade på avhandlingen Hushållen och kreditpolitiken: en studie av kreditrestriktionernas effekt på hushållens konsumtion, sparande och konsumtionsmönster.

Hon blev därefter headhuntad till Riksdagen av (m) och stannade i två mandatperioder. Hon var bland annat ledamot i Näringsutskottet men "det var dom värsta åtta åren i min karriär". Hon återvände till universitetet i Lund och är numera pensionär, bridgespelare och författare.

Hon kommenterade några kritiska händelser på energiområdet, där beslut fattats med okunnigt beslutsunderlag eller ibland utan beslutsunderlag alls och ibland dessutom av fel instans. Framförallt saknades i många fall en konsekvensanalys.

Sålanda blev Vattenfall i början av 1990-talet ett aktiebolag med uppdrag att bli ett ledande energiföretag i Europa. Detta ledde till svindlande affärer med uppköp av bolag i Hamburg och Berlin, kolgruvor, NUON-affären m m (Wikipedia: "Nuonaffären syftar på det statliga energibolaget Vattenfalls köp av det holländska gas- och elbolaget Nuon år 2009. Affären kostade nära 89 miljarder kronor, vilket gör den till en av de största och mest kostsamma affärerna i svensk historia. Den har kommit att kallas "Sveriges sämsta affär" på grund av massiva ekonomiska förluster.")). VD fick efterhand sparken och en tillnyktring skedde.

En annan egendomlighet var bestämmandet av Nord Pools modell för marginalprissättning av el och elnätets prissättningsmodell. Elnäten prissätts baserat på återanskaffningsvärdet även om nätet är

över 50 år gammalt och helt avskrivet sedan länge. Baserat på detta skall elnätsbolagen sedan ha en skäligen avkastning. Dessutom är tillsynsmyndigheten svag och ibland bakbunden av regeringen. Denna modell gäller fram till 2028.

Inrättandet av de fyra elområdena var inte ens uppe i riksdag eller regering för beslut. Det baserades på en övertro på marknadskrafterna. Danskarna hade klagat och Svenska Kraftnät ville vara bäst i klassen och föregripa EU. I motiveringen för beslutet hittar man en formulering som: "Detta är bra för hela Europa" men inte ett ord om vad som vore bra för medborgarna.

Anne-Marie Pålsson tror inte att Sverige kommer att få ett gemensamt elområde. Politikerna kommer felaktigt att skylla på EU. Men viktigast är att de helt enkelt inte vill. Varför? Beror det på att staten tjänar pengar på nuvarande system? Eller på att Norrland skall gynnas för att främja grön industri med låga elkostnader? Eller på goda kontakter med politiker i norr? Ett kuriosum i sammanhanget är att den viktigaste tillgången i konkursboet efter Northvolt är de långsiktiga förmånliga elavtalen. Den elen kommer nu till stor del att användas för annat än att tillverka batterier (datacenter).

Så följde en livlig frågestund, som präglades av stor indignation över elpriserna i elområde 4 och de höga nätpriserna.

Bengt Ekenstierna frågade hur det kan komma sig att det endast är (v) som driver frågan om "sverigepriser", dvs att inte elpriserna i utlandet skall påverka elpriserna i Sverige. Svaret blev att (v) och (mp) är mer kunniga i ämnet än (s) och (m).

Många undrade hur det kan komma sig att Tyskland har ett elområde, men Sverige fyra. Se kommentarerna om detta ovan.

Frank Orton väckte frågan om hur man bäst åstadkommer en förändring av den orättfärdiga situationen idag. Svaret blev att det föga hjälper att protestera och i övrigt lät det inte så upplyftande, särskilt inte om man har som ambition att påverka inför höstens riksdagsval. Bli vän med en politiker - ju högre upp i hierarkin desto bättre! Sätt Er i denne politikers situation och ställ Er frågan: "What's in it for him?"! Gör något stort - jämför med 4 oktoberrörelsen om löntagarfonder! Bilda ett nytt politiskt parti! Använd känsloladdade ord som "orättvist" och det starkare "orättfärdigt"! Översätt komplicerade sammanhang till kronor i hushållskassan!

Men den politiska eliten i (s) och (m) är i stort sett överens: "Vi vill inte..."

Bland de lite skämtsamma förslagen kan nämnas Bengt Hanssons idé om att införa flaskhalsavgifter för brödsäd till norra Sverige och ett förslag om öl-, mjöl- och mjölkområden.

Anne-Marie Pålsson avtackades med en lång varm applåd och gillesmästaren Håkan Stale överlämnade en flaska champagne, beledsagad av en sedelärande beskrivning av Churchills alkoholvanor.

Därefter bjöds till bords med uppmaningen att under måltiden diskutera hur man bäst kan påverka den orättfärdiga situation vi idag har på elmarknaden. Styrelsen välkomnar alla förslag!

Vad som stannade kvar efter anförandet och den följande livliga frågestunden var alltså inte minst problemet vad som kunde göras åt detta orättfärdiga elände. Att Sällskapet Heimdall inte är en

association som tar offentlig ställning i frågor av det här slaget framstod som självklart. Men vad kunde allt kvällens snack leda till för hockey? Det var en frustrerande fråga, som hängde över måltiden som för ovanlighetens skull alltså inte föregick ämnet för dagen utan följde efteråt.

Man sade sig att elmarknaden visserligen är komplicerad med ett otal antal obegripliga ingredienser men det hindrade inte alls slutsatsen att så här kan man inte ha det i en civiliserad demokrati. Uppenbart förefaller vara att denna undermåligt organiserade elmarknad behöver en ordentlig saklig översyn men i väntan på en sådan borde i vart fall den direkt orättfärdiga elområdesmodellen avskaffas. Är det f ö till exempel alls konstitutionellt acceptabelt att ha ett offentligt regelverk som uttryckligen och systematiskt diskriminerar på geografisk grund?

Två notiser avslutningsvis. Ett 50-tal personer hade anmält sig till sammankomsten och de närvarande kunde njuta av att Restaurang Smak i vanlig ordning gjort skäl för sitt namn genom att servera "Bakad lättgravad lax med vitvinssås, sparris, rädisor, pepparrot och färskpotatis". Vidare kan väl också nämnas vad som föll bort i rapporten om kvantfysik för två gånger sedan, nämligen att det då var jämnt hundra gången som skrivaren av dessa rader hade glädjen att hälsa deltagarna välkomna till en sammankomst i egenskap av Heimdalls ordförande.